

VAI TRÒ CỦA DẠY HỌC TÍCH HỢP TRONG PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG CẢM THỤ ÂM NHẠC

Lê Thị Tuyết May
Trường Cao đẳng Vĩnh Phúc

Tóm tắt: Phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo dục âm nhạc, góp phần nuôi dưỡng tâm hồn, hình thành nhân cách và bồi dưỡng năng lực thẩm mỹ cho học sinh. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, phương pháp dạy học tích hợp ngày càng khẳng định vai trò nổi bật khi không chỉ làm cho môn Âm nhạc trở nên hấp dẫn, sinh động mà còn giúp kết nối âm nhạc với các lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật, lịch sử và đời sống thực tiễn. Bài báo tập trung phân tích vai trò của dạy học tích hợp trong việc hình thành và phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc, từ đó khẳng định rằng đây là phương pháp hiệu quả, góp phần nâng cao chất lượng dạy học âm nhạc và đáp ứng yêu cầu giáo dục toàn diện trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: cảm thụ âm nhạc, dạy học tích hợp, năng lực thẩm mỹ, giáo dục âm nhạc.

THE ROLE OF INTEGRATED TEACHING IN DEVELOPING MUSIC APPRECIATION SKILLS

Le Thi Tuyen May
Vinh Phuc College

Abstract: Developing music appreciation skills is one of the key tasks of music education, contributing to nurturing the soul, shaping personality, and fostering aesthetic competence for students. In the context of current educational reform, the integrated teaching approach increasingly affirms its prominent role, not only making music lessons more engaging and lively but also connecting music with fields such as culture, arts, history, and real-life experiences. This article focuses on analyzing the role of integrated teaching in forming and developing music appreciation skills, thereby affirming that this is an effective method that contributes to improving the quality of music education and meeting the requirements of comprehensive education in the present period.

Keywords: music appreciation, integrated teaching, aesthetic competence, music education.

Nhận bài: 13/07/2025

Phản biện: 13/08/2025

Duyệt đăng: 16/08/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Âm nhạc là loại hình nghệ thuật đặc biệt, có khả năng tác động mạnh mẽ đến cảm xúc và tâm hồn con người. Giáo dục âm nhạc trong nhà trường không chỉ nhằm rèn luyện kỹ năng biểu diễn hay cung cấp kiến thức âm nhạc mà còn hướng tới mục tiêu cao hơn là phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc, giúp học sinh biết lắng nghe, cảm nhận và biểu đạt cái đẹp, từ đó hình thành thị hiếu nghệ thuật lành mạnh và những phẩm chất nhân cách tích cực.

Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy nhiều học sinh chưa thực sự hứng thú với môn Âm nhạc, coi đây là môn học phụ và thiếu sự đầu tư. Điều này dẫn đến việc phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc chưa đạt hiệu quả cao. Nguyên nhân một phần do phương pháp giảng dạy chưa thật sự đa dạng, chưa tạo được sự kết nối giữa âm nhạc và đời sống.

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục, phương pháp dạy học tích hợp đã trở thành xu thế tất yếu. Phương pháp này không chỉ đổi mới nội dung và hình thức dạy học mà còn tạo cơ hội kết nối âm nhạc với các lĩnh vực khác như văn học, mỹ thuật, lịch sử, công nghệ thông tin và giáo dục thể chất.

Qua đó, âm nhạc được đặt trong mối quan hệ rộng mở với đời sống, giúp học sinh hứng thú học tập, nâng cao khả năng cảm thụ và phát triển toàn diện về trí tuệ, cảm xúc và đạo đức. Bài báo tập trung phân tích vai trò của dạy học tích hợp trong phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc, khẳng định đây là phương pháp hiệu quả để đưa môn Âm nhạc trở thành công cụ giáo dục toàn diện, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Kỹ năng cảm thụ âm nhạc

Kỹ năng cảm thụ âm nhạc là một khái niệm quan trọng trong giáo dục âm nhạc, được hiểu là khả năng lắng nghe, cảm nhận, phân tích và biểu đạt cái đẹp trong âm nhạc thông qua cả phương diện cảm xúc lẫn tư duy nhận thức. Đây là kỹ năng mang tính tổng hợp, kết nối giữa yếu tố cảm xúc thẩm mỹ và năng lực nhận thức âm nhạc, giúp người học không chỉ thưởng thức mà còn hiểu sâu sắc giá trị nghệ thuật và văn hóa của tác phẩm. Theo các nhà nghiên cứu giáo dục nghệ thuật, kỹ năng cảm thụ âm nhạc được hình thành và phát triển dựa trên một số thành tố cốt lõi:

Kỹ năng nhận biết âm thanh: Đây là nền tảng ban đầu của quá trình cảm thụ, bao gồm khả năng phân biệt các yếu tố cơ bản của âm nhạc như cao độ (độ cao – thấp của âm thanh), trường độ (độ dài – ngắn của âm thanh), cường độ (độ mạnh – nhẹ, to – nhỏ của âm thanh) và âm sắc (màu âm riêng biệt của mỗi nhạc cụ, giọng hát). Khi học sinh làm quen với những yếu tố này, các em bắt đầu hình thành khả năng nhận diện giai điệu, tiết tấu và nhịp điệu – những yếu tố quan trọng trong một bản nhạc.

Kỹ năng cảm xúc âm nhạc: Âm nhạc là ngôn ngữ của cảm xúc. Khả năng rung động trước giai điệu trữ tình, nhịp điệu sôi động hay âm hưởng hào hùng chính là cốt lõi của kỹ năng cảm thụ. Ở giai đoạn này, người học không chỉ nghe mà còn “cảm” được cái hồn của tác phẩm, thấu hiểu được tâm trạng, tình cảm mà nhạc sĩ gửi gắm qua âm thanh. Chính yếu tố cảm xúc này tạo nên sự gắn bó và yêu thích âm nhạc lâu dài.

Kỹ năng tư duy âm nhạc: Kỹ năng này thể hiện ở khả năng phân tích, so sánh, đánh giá và lý giải giá trị nghệ thuật của tác phẩm âm nhạc. Người học có thể nhận ra cấu trúc âm nhạc, mối quan hệ giữa giai điệu – hòa âm – tiết tấu, hiểu được thông điệp mà tác giả muốn truyền tải. Ở mức độ cao hơn, kỹ năng tư duy còn thể hiện qua việc liên hệ âm nhạc với bối cảnh lịch sử, xã hội, văn hóa, từ đó có cái nhìn toàn diện và sâu sắc hơn.

Kỹ năng biểu đạt âm nhạc: Sau khi lắng nghe và cảm nhận, người học cần được tạo điều kiện biểu đạt cảm xúc âm nhạc thông qua nhiều hình thức như hát, vận động theo nhạc, trình diễn nhạc cụ hoặc sáng tạo ca từ, giai điệu mới. Việc biểu đạt này không chỉ củng cố cảm xúc mà còn giúp phát triển năng lực sáng tạo nghệ thuật, khơi gợi khả năng giao tiếp và hợp tác trong các hoạt động nhóm.

Ngoài ra, kỹ năng cảm thụ âm nhạc còn gắn liền với năng lực thẩm mỹ – tức khả năng nhận ra và trân trọng cái đẹp trong nghệ thuật. Âm nhạc, với đặc trưng là ngôn ngữ phi vật thể, tác động trực tiếp đến cảm xúc và tâm hồn con người, do đó việc rèn luyện kỹ năng cảm thụ âm nhạc sẽ góp phần hình thành nhân cách, nuôi dưỡng tâm hồn và bồi dưỡng thị hiếu nghệ thuật lành mạnh cho học sinh.

Quá trình phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc diễn ra theo từng cấp độ: từ nhận biết âm thanh cơ bản → cảm nhận giai điệu, tiết tấu → phân tích, đánh giá → sáng tạo và biểu đạt. Mỗi cấp độ đều cần những phương pháp dạy học phù hợp, trong đó phương pháp dạy học tích hợp đóng vai trò quan trọng nhằm kết nối âm nhạc với các lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật, ngôn ngữ, công nghệ... giúp học sinh phát triển kỹ năng một cách toàn diện và sâu sắc.

2.2. Vai trò của dạy học tích hợp trong phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc

2.2.1. Tăng hứng thú học tập

Hứng thú học tập là yếu tố then chốt quyết định chất lượng và hiệu quả của quá trình dạy học. Khi học sinh có hứng thú với môn học, các em sẽ chủ động tham gia, tích cực khám phá và duy trì sự nỗ lực lâu dài trong học tập. Trong giáo dục âm nhạc, hứng thú học tập không chỉ đơn thuần là niềm vui khi nghe nhạc mà còn là sự rung động cảm xúc và khát khao được khám phá, biểu đạt bản thân thông qua âm nhạc.

Trong thực tế giảng dạy, một số học sinh coi môn âm nhạc là môn phụ, chỉ mang tính giải trí nên chưa thực sự đầu tư thời gian và công sức. Điều này dẫn đến việc giờ học âm nhạc trở nên đơn điệu, thiếu sức hấp dẫn. Việc áp dụng phương pháp dạy học tích hợp chính là giải pháp hiệu quả nhằm khơi gợi và nâng cao hứng thú học tập của học sinh, bởi những lý do sau:

Đa dạng hóa hoạt động học tập, tránh sự nhàm chán: Phương pháp tích hợp cho phép giáo viên kết hợp âm nhạc với nhiều lĩnh vực như văn học, mỹ thuật, lịch sử, thể chất và công nghệ thông tin. Nhờ đó, giờ học âm nhạc trở nên phong phú, học sinh được trải nghiệm nhiều hoạt động khác nhau: hát, múa, vẽ tranh, đóng kịch, kể chuyện, sáng tác ca từ hay thiết kế sản phẩm âm nhạc kỹ thuật số. Sự đa dạng này giúp phá vỡ lối dạy học một chiều, tạo nên môi trường học tập sinh động, giàu cảm hứng.

Kết nối âm nhạc với đời sống thực tiễn: Âm nhạc gắn liền với các sự kiện lịch sử, văn hóa và đời sống hằng ngày. Khi được học âm nhạc thông qua các dự án hoặc bài học tích hợp, học sinh nhận ra rằng âm nhạc không phải là môn học trừu tượng mà là một phần quan trọng của văn hóa và

xã hội. Ví dụ, khi học bài Tiến quân ca, giáo viên có thể kết hợp kiến thức lịch sử về Cách mạng Tháng Tám, từ đó giúp học sinh thêm yêu nước và tự hào về truyền thống dân tộc. Điều này không chỉ nâng cao kiến thức liên môn mà còn kích thích sự hứng thú và tự giác trong học tập.

Khuyến khích sự tham gia tích cực và hợp tác nhóm: Các hoạt động tích hợp thường yêu cầu học sinh làm việc nhóm như dàn dựng một tiết mục biểu diễn, thiết kế poster cho dự án âm nhạc hoặc cùng nhau sáng tác bài hát mới. Quá trình hợp tác này mang đến niềm vui, sự gắn kết và động lực tham gia tích cực. Khi học sinh được đóng vai trò chủ động trong các hoạt động, các em sẽ có cảm giác được tôn trọng và có cơ hội thể hiện bản thân, từ đó hứng thú học tập được nâng cao rõ rệt.

Tạo môi trường học tập giàu cảm xúc: Âm nhạc vốn dĩ mang tính cảm xúc mạnh mẽ. Khi được kết hợp với các yếu tố nghệ thuật khác, đặc biệt là vận động và thị giác, giờ học trở nên hấp dẫn, tạo ra những trải nghiệm đa giác quan. Điều này giúp học sinh dễ dàng hòa mình vào bài học, từ đó cảm nhận và yêu thích âm nhạc một cách tự nhiên.

2.2.2. Phát triển năng lực toàn diện

Một trong những mục tiêu cốt lõi của giáo dục hiện đại là giúp học sinh phát triển toàn diện về tri thức, kỹ năng, phẩm chất và năng lực. Trong đó, giáo dục âm nhạc đóng vai trò quan trọng không chỉ hình thành kỹ năng cảm thụ âm nhạc mà còn góp phần phát triển các năng lực chung cần thiết cho cuộc sống và học tập.

Phương pháp dạy học tích hợp tạo điều kiện để phát triển đồng thời cả năng lực chuyên môn và năng lực chung. Trước hết, học sinh được rèn luyện khả năng cảm nhận, phân tích và đánh giá âm nhạc, từ đó nâng cao tư duy âm nhạc và năng lực thẩm mỹ. Quá trình học tập theo nhóm, trao đổi ý tưởng và trình bày sản phẩm giúp các em phát triển kỹ năng giao tiếp, hợp tác và tự tin thể hiện bản thân. Bên cạnh đó, các hoạt động tích hợp khuyến khích sự sáng tạo và khả năng giải quyết vấn đề, đồng thời hình thành kỹ năng tự học và tự chủ. Âm nhạc gắn liền với cảm xúc, nhờ đó góp phần bồi dưỡng phẩm chất nhân cách, nuôi dưỡng tâm hồn và hình thành thị hiếu nghệ thuật lành mạnh.

Như vậy, phương pháp dạy học tích hợp không chỉ nâng cao kỹ năng cảm thụ âm nhạc mà còn hỗ trợ phát triển toàn diện về trí tuệ, cảm xúc và đạo đức, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục trong bối cảnh hiện nay.

2.2.3. Kết nối kiến thức và thực tiễn

Một trong những ưu điểm nổi bật của phương pháp dạy học tích hợp là giúp học sinh nhận thấy sự gắn kết giữa kiến thức âm nhạc và đời sống thực tiễn. Âm nhạc vốn không tồn tại một cách tách rời mà phản ánh văn hóa, lịch sử và các giá trị xã hội. Khi được học âm nhạc trong mối liên hệ với các môn học khác, học sinh hiểu rõ hơn ý nghĩa của tác phẩm và vai trò của âm nhạc trong đời sống cộng đồng.

Việc kết nối này giúp học sinh không chỉ nắm vững kiến thức lý thuyết mà còn vận dụng vào thực tiễn, biết cảm nhận và đánh giá các hiện tượng âm nhạc xung quanh, từ đó nâng cao kỹ năng cảm thụ. Đồng thời, học sinh hình thành thái độ trân trọng và ý thức gìn giữ các giá trị văn hóa – nghệ thuật, biến những giờ học âm nhạc trở thành cầu nối giữa nhà trường và xã hội.

Nhờ đó, môn Âm nhạc không còn mang tính hàn lâm hay đơn thuần giải trí, mà trở thành công cụ quan trọng trong việc giáo dục toàn diện, giúp học sinh hiểu, yêu và sống cùng âm nhạc một cách chủ động và sáng tạo.

2.2.4. Hình thành cảm xúc thẩm mỹ

Âm nhạc là loại hình nghệ thuật giàu cảm xúc, có khả năng tác động trực tiếp đến tâm hồn con người. Thông qua việc lắng nghe, cảm nhận và biểu đạt, học sinh dần hình thành cảm xúc thẩm mỹ, biết rung động trước cái đẹp và hướng tới những giá trị nhân văn. Phương pháp dạy học tích hợp tạo môi trường học tập đa dạng, kết hợp âm nhạc với hình ảnh, vận động, ngôn ngữ và văn hóa, từ đó kích thích nhiều giác quan và làm sâu sắc trải nghiệm cảm xúc.

Khi được tiếp cận âm nhạc trong mối liên hệ với các lĩnh vực khác, học sinh không chỉ nhận ra vẻ đẹp của giai điệu hay ca từ mà còn hiểu được ý nghĩa văn hóa và thông điệp nghệ thuật ẩn chứa trong tác phẩm. Quá trình này giúp các em phát triển thị hiếu âm nhạc lành mạnh, bồi dưỡng tình yêu quê hương, đất nước và con người, đồng thời hình thành những phẩm chất nhân cách tích cực.

Như vậy, dạy học tích hợp không chỉ nâng cao kỹ năng cảm thụ âm nhạc mà còn góp phần xây dựng nền tảng thẩm mỹ vững chắc, giúp âm nhạc trở thành phương tiện giáo dục toàn diện về trí tuệ, cảm xúc và đạo đức.

III. KẾT LUẬN

Phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc là một nhiệm vụ quan trọng trong giáo dục âm nhạc hiện nay, góp phần hình thành nhân cách, nuôi dưỡng tâm hồn và bồi dưỡng năng lực thẩm mỹ cho học sinh. Việc vận dụng phương pháp dạy học tích hợp đã mở ra hướng đi mới, giúp môn Âm nhạc trở nên sinh động, gắn kết với các lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật và đời sống, từ đó nâng cao hiệu quả giảng dạy.

Thông qua các hoạt động tích hợp, học sinh không chỉ được rèn luyện khả năng cảm nhận, phân tích và biểu đạt âm nhạc mà còn phát triển nhiều năng lực quan trọng như tư duy sáng tạo, giao tiếp, hợp tác và giải quyết vấn đề. Đồng thời, phương pháp này tạo điều kiện để âm nhạc kết nối chặt chẽ với thực tiễn, khơi gợi cảm xúc thẩm mỹ, định hướng thị hiếu nghệ thuật và hình thành những giá trị nhân văn. Do đó, để nâng cao chất lượng dạy học âm nhạc, nhà trường và giáo viên cần chú trọng xây dựng kế hoạch giảng dạy tích hợp phù hợp, đầu tư cơ sở vật chất và thường xuyên bồi dưỡng chuyên môn cho giáo viên. Khi được triển khai hiệu quả, phương pháp dạy học tích hợp sẽ góp phần đưa âm nhạc trở thành công cụ giáo dục toàn diện, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
2. Đặng Hoàng Loan (2020), *Giáo dục âm nhạc và phát triển năng lực thẩm mỹ*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Nhung (2019), “Dạy học tích hợp trong giáo dục nghệ thuật – Cơ sở lý luận và thực tiễn”, *Tạp chí Giáo dục*, số 458, tr. 12-15.
4. Phan Thanh Long (2021), *Phương pháp dạy học tích hợp trong giáo dục phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
5. Nguyễn Văn Hào (2022), “Phát triển kỹ năng cảm thụ âm nhạc cho học sinh tiểu học qua hoạt động trải nghiệm”, *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, số 202, tr. 56-61.